

Милена М. ВИДОСАВЉЕВИЋ*

Институт за српску културу Приштина – Лепосавић

МУЛТИМОДАЛНИ ТЕКСТОВИ У ПРОЦЕСУ УЧЕЊА СТРАНИХ ЈЕЗИКА**

Апстракт: Услед глобалног ширења нових технологија и комуникационих канала, данашњи ученици се све више баве мултимодалним садржајима и значајно су изложени дигиталним информацијама на дневној бази. Као резултат поменутог, дошло је до значајног повећања броја истраживања и научних публикација о мултимодалним наставним праксама и утицајима таквих наставних пракси на учење. Отуда се јављају и нове методе рада и нове педагогије налик мултимодалној педагогији. У контексту наставе страних језика, коришћење мултимодалности и мултимодалне педагогије за стимулисање ученика може побољшати њихово интересовање за учење и памћење имајући у виду да мултимодални текстови користе различите начине комуникације, са одређеним режимима или комбинацијом начина те нуде могућности стварање многобројних значења. Отуда се процес читања и писања мултимодалних текстова одвија на интерактивнији начин него што је то случај са модалним и штампаним текстовима. Уз помоћ модова, учење страних језика постаје креативно, аналитично, активно, истраживачко те доприноси и развоју критичког мишљења код ученика. Циљ рада је управо да се укаже на значај мултимодалне педагогије и приступа који обухвата рад са мултимодалним текстовима у контексту учења страних језика.

Кључне речи: мултимодалност, педагогија, мултимодални текстови, страни језици, читање, писање.

УВОД

Појавом нових технологија и њиховим унапређивањем, непрестано се јављају нове методе у учењу у дигиталном свету. Отуда не чуди чињеница да се педагошки рад знатно мења из дана у дан те се појављују и нове педагогије, као што је мултимодална педагогија. Поменута педагогија подразумева рад са мултимодалним текстовима који обилују модовима, тј. семиотичким ресурсима налик сликама, видеима, хиперлинковима, графиконима и слично, што знатно мења досадашње читање и креирања текстова.

Како Гиљен Солано (2019: 1013) наводи, у модерном свету, где се комуникација одвија путем дигиталних медија, јавља се повећана потреба за тим да ученици страних језика упознају и користе стратегије за анализу и креирање мултимодалних текстова.

* Научни сарадник, ORCID 0000-0003-0731-6414, mika_vido_88@yahoo.com

** Рад је написан у оквиру научноистраживачког рада НИО по Уговору склопљеним са Министарством науке, технолошког развоја и иновација РС број: 451-03-66/2024-03 од 26. 1. 2024. године.

У области образовања, уопште, појам мултимодалне компетенције је последњих година везан за писменост, у смислу познавања и управљања разним врстама текстова узимајући у обзир односе међу њима као и вештине које су укључене, то јест, вештине читања, писања, говора и слушања. Чињеница је да мултимодални приступ полази од проучавања различитих и разноврсних семиотичких ресурса, који се користе за стварање значења, (Крес 2010) што нужно води ка интеграцији и интеракцији између вештина, као и присуству различите текстуалне типологије. Ово чини овај приступ посебно корисним у наставном окружењу, где ученици морају да покажу своје способности анализе и производње жанрова дискурса типичних за академски свет као што су конференције, дебате, интервјуи, семинари, усмена излагања, испити.

С тим у вези, циљ рада јесте да се укратко објасни појам мултимодалне педагогије, а потом и да се укаже на значај и улогу мултимодалних текстова у процесу учења страних језика. Надаље је фокус на представљању резултата неких од досадашњих истраживања на тему читања мултимодалних текстова, као и писања и креирања ове врсте текстова које од ученика захтевају повећану активност, мотивисаност и додатну претрагу информација у дигиталном окружењу.

МУЛТИМОДАЛНА ПЕДАГОГИЈА

Пракса мултимодалне педагогије је релативно ново педагошко питање и још увек је недовољно истражено. Мултимодална педагогија у оквиру наставе језика користи специјализоване текстове за пружање информација о језику (Пластина 2013: 372). Овај приступ, који је заправо усредсређен на текст, бави се развојем ученичке језичке потребе, уопште. Прецизније, одабрани материјали и активности, углавном, имају облик вежбе из вокабулара и граматике те на овај начин, ученици језика се не сматрају пасивним примаоцима језика, већ су активни у процесу креирања мултимодалних текстова. То значи да процес учења и мултимодална педагогија помажу ученицима да се суочавају са потешкоћама у вези са њиховим когнитивним и критичким вештинама размишљања, садржајем теме, ситуацијама из стварног живота (Ладем, Малахи 2020: 34).

У суштини, у дигиталном свету, традиционални начини навођења ученика да читају текстове уступиле су место мултимодалном приступу, где видео клипови и други ресурси лако доступни на Интернету модернизују процес учења (Пластина 2013: 373). Термин мултимодалност је установљен у кључном чланку *New London Group* (1996), који је расправљао о степену промена у комуникацији које су генерисане новим технологијама. Овај значајан утицај захтевао је хитну потребу за модернизовањем традиционалне наставе и учења заснованог на штампаном тексту. Чланови групе *New London Group* верује да мултимодалност може донети корист у настави и процесу учења јер ова мултимодална педагогија наглашава „начине представљања много шире од самог језика” (*New London Group* 1996: 64). Идеја је да окружење у учioniци може бити добро место „за развој комуникације и свести о дискурсној пракси која пружа стварне могућности ученицима да изражавају своја индивидуална културна искуства изграђена на њиховим језичким ресурсима“

(New London Group 1996: 69). Ово комуникација, обликована кроз текст, слику или комбинацију ресурса, укључује ученике, затим помаже да ефикасно разумеју и креирају текстове на циљном језику, олакшавају разумевања, и што је још важније знатно их мотивише.

Занимљиво је да у оквиру мултимодалне педагогије, мултимодални приступ комбинује различите модове, који могу бити визуелни, аудио, текстуални или говор који се користи у одређеној ситуацији у учионици за конструисање значења. У том погледу, многи данашњи научници тврде да часови морају бити мултимодални да би се ученици научили вештинама потребним у радном окружењу 21. века (Таундроу, Ваиш 2010).

Дакле, мултимодална педагогија представља савремену педагогију у дигиталној ери која знатно помаже у академској обуци и креирању нових наставних планова како би се данашњи ученици припремили за њихов садашњи и будући академски и професионални живот.

У прилог томе, Кустини, Сухерди и Мустафа (2020: 164) истраживали су тему мултимодалне педагогије. На основу анализе 40 научно-истраживачких радова, објављених у последњих шест година, од 2014. до 2019. године, дошли су до закључка да мултимодална педагогија мотивише ученике, повећава њихову мотивацију и самопоуздање, затим ангажовање у процесу учења и развија језичке вештине и мултимодалну писменост ученика. Уједно, мултимодална педагогија развија критичку писменост и вештине критичког мишљења за навигацију, дизајн, тумачење и анализирање мултимодалних текстова. У оквиру мултимодалне педагогије, ученици креирају мултимодалне текстове и приликом тог процеса критички анализирају и тумаче друштвени и културни контекст, као и политичке и идеолошке сврхе текстова. Поред поменутог, на основу анализираних научних радова, дошло се до закључка да мултимодална педагогија и мултимодални приступ знатно развијају креативност ученика, али и побољшавају њихову аутономију која је једна од одлучујућих фактора успешности у учењу.

МУЛТИМОДАЛНИ ТЕКСТОВИ И УЧЕЊЕ СТРАНИХ ЈЕЗИКА

Текстови представљају средства за комуникацију и важан су део учења. Важно је разумети на који начин карактеристике текста утичу на разумевање прочитаног, нарочито које су сличности и разлике између традиционалних штампаних и мултимодалних текстова. Заједничке карактеристике могу укључивати разумевање као што су: намера аутора, друштвена сврха текста или жанра, структура текста, колико је добро написано, које су теме, затим употреба вокабулара, избор језика, ниво читања и остало (Пардо 2004). Међутим, Анстеи (2002) сматра да постоје кључне разлике када је реч о модалним текстовима. На пример, може доћи до замућења жанрова јер су мултимодални текстови хибриднији и интертекстуалне природе, природа текста наставља да се мења у складу са променама технологија. Мултимодални текстови немају фиксну структуру већ користе различите начине комуникације, са одређеним режимима или комбинацијом начина те нуде могућности стварање многобројних значења.

У складу са већ поменутиим, у контексту наставе страних језика, коришћење мултимодалности и мултимодалне педагогије за стимулисање ученика може побољшати њихово интересовање за учење и памћење. Џи и Луо (2019: 1109) су идентификовали мултимодалне симболе у настави као што су слике, видео записи, аудио записи, текстови. Запажено је да уз помоћ мултимодалности ученици користе различита чула те се њихово интересовање, памћење и пажња знатно развијају. Сходно томе, могу да стекну знања из области страних језика али и да побољшају свеобухватан квалитет знања.

Слично, Видосављевић (2023: 81) указују на то да мултимодалност у настави страних језика јесте феномен комуникације који обухвата модове као што су текстови, слике, видео и аудио записи, графикони, боје, гестови те у том смислу не чуди чињеница да одређени број наставника језика бира активну и креативну употребу модова у процесу креирања дидактичког наставног материјала у дигиталном окружењу.

У данашње време мултимодални текстови су врста дискурса који у настави помажу ученицима да остварују више интеракција јер их сматрају смисленим и релевантним за њихов свакодневни живот те укључивање ове врсте текстова у наставу може да послужи процесу учења страних језика и култура јер се повећавају мотивација и интересовање ученика.

У настави страних језика, како Китсон (2011: 77) истиче, мултимодални текстови уносе културно-историјске елементе који су део свакодневног живота. Ова карактеристика је важан елемент у настави страних језика те наставни материјали који се користе у учионици требало би да имају аутентично порекло и аутентичну употребу. Аутентично порекло се односи на чињеницу да већина наставних материјала треба да опонаша праве дискурсе, то јест, да сваки текст који се користи у учионици мора бити препознатљив ученицима као текст који постоји у стварном животу. С друге стране, аутентична употреба се огледа у томе да ученици комуницирају са наставним материјалима, као да их користе у свакодневном животу користећи страни језик. У прилог томе, мултимодални текстови испуњавају обе поменуте карактеристике у процесу учења страних језика те могу бити корисни ресурси јер се заснивају на реалним, аутентичним примерима и пружају природне лингвистичке моделе.

Да мултимодални текстови имају добар ефекат на ученике, потврђује и истраживање аутора Икасари, Драјати и Сумарди (2019: 99-101) које пружа причу о искуству наставника у коришћењу мултимодалног приступа. Према студији, мултимодални текстови помажу ученицима који желе да унапреде своје вештине писмености, посебно у савладавању разумевање прочитаног на страном језику. Конкретно, ова студија је покушала да истражи ангажман ученика у активностима у учионици које укључују мултимодалне материјале за читање на страном језику. Истраживање је спроведено у школи за посебне потребе са ученицима оштећеног слуха који уче енглески језик. Методе истраживања су обухватале видео посматрање, фотографије, теренске белешке, докумената и интервјуе са наставницима и ученицима. Резултати су показали да мултимодални текстови, креирани помоћу семиотичких ресурса као што су боја, звук, покрет и писани текст олакшавају

наставницима да помогну ученицима да се боље понашају у области разумевања прочитаног. Штавише, употреба мултимодалних текстова омогућила је ученицима да активније учествују у активностима у учионици. Такође, резултати истраживања указују да наставници енглеског језика настоје да употребљавају мултимодалне наставне материјале јер су практични и атрактивног изгледа.

Осим поменутог, ученици су показали и позитиван однос према градиву у вези са мултимодалним текстовима на страном језику. Навели су да су мултимодални наставни материјали олакшали учење градива и учинили га разумљивијим. Штавише, навели су да мултимодални текстови подстичу њихову креативност и машту. На крају, резултати су показали да када наставници имају позитиван став према новим технологијама, и у овом случају, према мултимодалној педагогији, резултати учења страних језика не изостају.

ЧИТАЊЕ МУЛТИМОДАЛНИХ ТЕКСТОВА

Када је у питању читање мултимодалних текстова, Фариас и Абрахам (2017: 63-64) наводе три модела и то: читање одоздо према горе, читање одозго према доле и модел који чини интерактивну димензију читања.

Према првом моделу, читање мултимодалних текстова се одвија одоздо према горе и фокус је на језичком коду, то јест, на лексичком и синтаксичком нивоу (Фариас, Абрахам 2017: 63-64). Такође, узима се у обзир и визуелна димензија те се идентификује улога слика и других визуелних компоненти, налик изгледу и боји, у поменутом односу. Дакле, према овом моделу, при читању мултимодалних текстова потребно је ставити фокус на значења, како визуелна тако и језичка, као и на њихову организацију у тексту.

У оквиру другог модела, које подразумева читање одозго према доле, Фариас и Абрахам (2017: 63-64) наводе да је потребно да се претходно знање продуби како би читаоци могли да процене културолошке приступе које текстуални и визуелни модови уводе приликом креирања текста. С тим у вези, вербалним и невербалним текстуалним приказима омогућава се да се текст интегрише, као и да се дође до закључка и схвати порука.

Последњи, трећи модел представља онај који чини интерактивну димензију читања. За разлику од претходна два модела, овај обухвата ширење односа између слика и текста, то јест, визуелних и вербалних модова (Фариас, Абрахам 2017: 63-64).

С тим у вези, када се ради о читању на страном језику, разумевање поменутих односа утиче на ниво знања те у том погледу сматра се да ученици којима одговара визуелни стил имају више користи од слика у тексту, док ученицима са слабијим знањем другог језика више могу да послуже слике у потрази за значењем.

У прилог томе, истраживањем које је спровела Јавилен (2022), дошло се до резултата да мултимодални текстови побољшавају разумевање прочитаног на страном језику код студента на Тајланду. Резултати су показали да је пружање визуелних текстова позитивно прихваћено од стране тајландских студента енглеског језика. Студенти који имају низак ниво познавања енглеског језика указали су на

то да су наставна упутства путем визуелних текстова олакшала њихово разумевање читања. Резултати истраживања су показали да су ставови студената енглеског језика позитивни према коришћењу визуелних текстова са сликама за активирање претходног познавања текста, као и за побољшавање разумевања прочитаног и подстицање интересовања и мотивације током читалачких активности.

Што се тиче педагошких импликација, резултати истраживања су показали да треба обезбедити мултимодалне начине учења, нарочито ученицима енглеског језика који имају потешкоћа у читању и који имају ограничене ресурсе вокабулара на енглеском. У прилог томе, предлог ауторке Јавилен (2022) јесте да и ученици са већим знањем, као и са мањим знањем вокабулара, треба да имају конкретна упутства од стране наставника и могућности да развију своје вештине разумевања читања на енглеском језику како би могли да читају и разумеју мултимодалне текстове.

Слично, и циљ истраживања Фелта и осталих аутора (2022: 225) био је да се испитају ефекти мултимодалног програма, дизајнираног за вежбање читања, на развој читања код ученика са потешкоћама у Шведској и Хрватској.

Фелт и остали аутори (2022: 238-239) сматрају да је интервенција читања од највеће важности у основним школама како би се обезбедио образовни успех деце. У овој студији, истраживачко питање је било да ли ће мултимодални програм обуке читања имати позитиван ефекат на развој читања ученика у две земље са различитим школским системима и различитим правописима, тј. хрватским и шведским правописом. Резултати показују да је мултимодални програм обуке читања имао позитивне ефекте на развој читања ученика, укључујући декодирање, правопис и разумевање прочитаног. Студија указује и на доказе о позитивним ефектима добро структурираног програма за стратегије читања где ученици, такође, вежбају течно и стратешко читање у интерактивном режиму заједно са одраслима. Чини се да је комбиновање различитих модова адекватно за развој читања.

Када су представили свој модел мултимодалног учења другог језика, Плас и Џоунс (2005: 471) поставили су кључно питање: „На који начин мултимедија може да подржи усвајање другог језика пружањем разумљивог уноса и омогућавањем смислене интеракције?“ На основу досадашње литературе у вези са мултимодалним текстовима, поменути аутори предлажу да мултимодални текстови ефикасније подржавају читање другог, страног језика пружањем уноса који брине о различитим стилима учења као и да су мултимодални текстови познати, аутентични, и контекстуализовани за животе ученика.

На основу личног педагошког искуства као другог језика, Плас и Џоунс (2005: 471) препоручују да наставници читање на страном језику поново осмисле како би укључили ученике у читалачку мултимодалност и на тај начин искористили потенцијал мултимодалних текстова. Наставници језика би могли да одвоје време за интензиван фокус на визуелне наставне материјале. С тим у вези, потребни су графикони, фотографије и илустрације како би се у потпуности искористили у настави страних језика. Пратећи визуелни елементи побољшавају текст на много начина, од пружања лаког приступа до разумљивог уноса апстрактних концепата или конкретне именице за побољшање разумевања „штампаног” текста, пружајући му контексте, и омогућавајући ученицима да се укључе у академске разговоре у учионици,

Док су визуелни и аудио записи традиционално коришћени у активности-ма пре читања, за активирање већ постојећих шема и нагађања о могућој макро-структури текста, сада је идеја да се ови модови интегришу испитивањем имајући у виду њихову функцију и значење чиме доприносе читању и разумевању мултимодалног текста. Наставници језика би требало да стварају могућности да ученици размишљају не само о конкретној поруци пратећих визуелних приказа, већ и да анализирају улогу ових визуелних приказа. Ова врста анализе омогућава читаоцима/ученицима да у потпуности искористе све улазне податке, да процене сличности и разлике и да тумаче ширину значење које произлази из ове двосмерне пажње, истражујући тако интерсемиотичке односе између визуелног и текста у конструкцији значење. Такође, хипервезе служе како би ученици били укључени у пажљиво читање.

Предлаже се да наставници страних језика размисле о новим перспективама како би широко отворили очи и уградили у образовање читање „лепезу“ модова присутних у данашњим мултимодалним текстовима. У складу са неким од принципа које су поставили Фреире и Мацедо (1987) о друштвеним и политичким импликацијама читања речи и читање света, пажња на мултимодалност у читању пружа ученицима додатну вредност разумевања, не само лингвистичких кодова, већ и свих кодова које дискурсне заједнице користе за конструисање значења.

ПИСАЊЕ И КРЕИРАЊЕ МУЛТИМОДАЛНИХ ТЕКСТОВА

Темом писања и креирања мултимодалних текстова, бавила се ауторка Сапата (2023: 2) која наводи да се за стицање и развој писања узимају у обзир различити когнитивни и социјални фактори међу којима су мишљење и оснажујући и мотивирајући контекст за ученика. Имајући у виду да је писање друштвена и културна пракса, ученици су у овом истраживању, које је спровела поменута ауторка, креирали мултимодалне текстове о природи, школи и породици на страном језику. Мултимодални текстови као дидактички ресурс за наставу енглеског језика омогућавају ученицима да направе односе између онога што виде, посматрају, стварају и експериментишу.

Дакле, у истраживању које је спровела Сапата (2023: 4), коришћено је мултимодално писање кроз различите дидактичке активности, као што су аватар, стрип, кратки филмови, легенде, риме. Исто тако, интеракција између слика, видеа, звукова, допринела је да се формира значајна конструкција знања, креативности и маште у току текстуалне израде и заједничког рада.

Према резултатима истраживања, Сапата (2023: 5-11) је навела да је наставник имао мотивациону улогу, исправљајући ученике позитивним фразама како би допринео њиховом развоју. Ученици су писали да би комуницирали, изразили своја осећања, укусе и мисли. Током креирања мултимодалних текстова узели су у обзир сопствени друштвени контекст. Дакле, ово писање је повезано са мултимодалном праксом, с обзиром на то да су ученици писали о својој култури, коју свакодневно виђају и реконструирају у свом размишљању. Штавише, да би добили простор где могу да изразе своје идеје, ученици су радије писали код куће, у школи или усред

природе, у складу са осећајем спокоја и тишине које стварају ова места. Писање је важна компонента јер донекле може олакшати процес учења. Такође, мултимодално писање помаже у изградњи нових знања и ученици су мотивисани да приступају дигиталним информацијама и интегришу у наставне процесе.

Што се тиче поменуте теме, Далстром (2021: 391, 403-404), такође, истражује начине на који ученици креирају мултимодалне текстове на страном језику. Ослањајући се на перспективу „мултиписмености“, у свом истраживању, користи мултимодалну анализу видео записа како би разумео податке. Крајњи резултати су показали да (а) мултимодално креирање дигиталног текста захтева посебне дигиталне и модалне вештине и знања израде текста, као што су познавање фотографије, филма, филмске монтаже, претраживање слика и аудио снимања; (б) претходно знање ученика је пресудно за овладавање дигиталним и модалним могућностима које се нуде приликом израде дигиталних прича; и (ц) креирање мултимодалних текстова у школи нуди повећане могућности ученицима за наступ и успех у изради текста. Поменути резултати указују на потребу да школе нуде образовање које омогућава да сви ученици стекну знања и савладају вештине потребне за савремену израду текста. Такво знање превазилази потребне вештине и праксе при изради текста на папиру и граничи са другим дисциплинама као што су уметност и технологија.

Дакле, Далстром (2021: 391, 403-404) је дошао до резултата да је предзнање ученика о изради текста пресудно када ученици бирају како да дизајнирају своје мултимодалне текстове. Ово указује на то да ученици са више искуства и више знања о стварању дигиталног текста имају предности у односу на ученике којима недостају овакви ресурси. Према добијеним резултатима, међу вештинама ученика у креирању текста издвојиле су се вештине писања, вештине читања, вештине фотографисања, филмске вештине, вештине монтаже филма, вештине претраживања слика, вештине аудио снимања, шире техничко знање (нпр. како да се преузме слика, музика, промени се величина слике или да се користи другачији фонт), шире познавање дигиталне мултимодалне композиције текста (нпр. знајући које модове треба користити у посебне сврхе, како режими међусобно функционишу и како структурирати различите текстове).

Надаље, истраживање аутора Сузендехфар, Мохамед и Сузендехфар (2020: 42-43) имало је за циљ да истражи семиотичке елементе који су студенти енглеског језика на Иранском језичком институту применили за перцепцију рекламног материјала и визуелизацију да пренесу своје перцепције. Резултати истраживања су указали да су ученици применили различите симболе, текстове и технике визуелизације како би представили своје перцепције о рекламама на страном језику. Штавише, чињеница да су ученици језика стварали нове светове и формирали нове особине личности, указује да постоји реципрочна повезаност интерпретација ученика и текстуалних модова који служе ученицима да обликују мултимодалне текстове.

Ово потврђује тврдњу да мултимодални текстови, а посебно рекламе, јесу моћно оружје формирања идентитета. У овом истраживању, ирански ученици који уче енглески језик и чији је задатак био да креирају мултимодални пројекат у виду

рекламе, показали су своје иранске идентитете разумевања. Применили су различите стилове повезивања са социокултурним аспектима њихових иранских идентитета. Ово је управо у складу са првим аспектом значења Каланциса и Коупа (2012) „мултиписмености“, односно материјали појединаца се мењају зависно од теме, позадине, контекста и потребних социокултурних информација.

Поред тога, како Крес и вен Лејван (2001) тврде, ученици који састављају своје текстове помоћу модова, развијају знатно креативност користећи и нове и старе дигиталне информације у различитим деловима њихових текстова. Ово је далеко од веома ограниченог и лингвистичког погледа на писменост и секвенцијалног и линеарног погледа на вештине читања и писања.

Конечно, различити начини креирања мултимодалних текстова оснаживали су ученике да развијају критичку писмености кроз учешће у настави, затим дискусијом о теми, делећи своје ставове са својим друговима из разреда. Наиме, педагошки процеси су се одвијали на начин који је био динамичан и у складу са њиховим интересовањима и знањима што указује на то да су мултимодални текстови аутентични текстови којима се ученици баве у њиховом свакодневном животу (Сузендехфар, Мохамед, Сузендехфар 2020: 42-43).

Овај резултат је својеврсна пракса писмености која се према Каланцису и Коупу (2012) зове „ситуирана“ писменост. Односно, мултимодални текстови су посреднички алати за ситуирање писмености у учионици праксе у друштвеном, културном и политичком контексту у којој живе ученици. Као резултат тога, аутентичност мултимодалних текстова помаже ученицима да активније учествују у дискусијама. Ово на одговарајући начин оснажује ученике да читају мултимодалне текстове са којима се сусрећу, да их критички анализирају и проналазе њихову суштину кроз критичку анализу дискурса. Штавише, они постају вештији у изражавању сопствене идеологије кроз упознавање техника и стратегија креирања мултимодалних текстова. На овај начин, „разумевање“ и „производња“ мултимодалних текстова могу да замене традиционалне термине „читања“ и „писања“ у пракси описивања у учионици.

ЗАКЉУЧАК

Коришћење мултимодалног образовања доводи ученике до тога да прођу кроз тумачење текста разноврсних критичких ставова. Другим речима, мултимодално учење и мултимодална педагогија промовишу критичко мишљење предлажући ученицима нове технике и методе рада које им служе да развију нове писмености налик мултимодалној писмености.

Мултимодална педагогија би требало да буде интегрисана у конвенционалне форме, посебно кроз компјутерски потпомогнуте и веб засноване технологије (Каланцис, Коуп 2012). Такође, како Каланцис и Коуп (2012) наводе, недовољно је да се досадашњи педагошки рад концентрише искључиво на један облик текста, то јест, штампане текстове.

Према Ајанју (2008), имајући у виду да нове технологије обезбеђују више простора у дигиталном свету, наставници не би требало се задрже на коришћењу

само уџбеника као јединог педагошког средства. С тим у вези, наставници би требало да размисле о мултимодалном начину подучавања страних језика те да укључе текстуалне режиме и модове који су одлична средства за подстицање критичког мишљења. У том погледу, наставници могу да стимулишу ученике да пажљиво посматрају, опажају и анализирају мултимодалне текстове из угла њиховог искустава и гледишта.

Међутим, упркос многобројним предностима које мултимодална педагогија нуди у процесу учења језика, да би се мултимодални приступ активно користио на часовима језика, потребно је учешће појединаца на позицијама одлучивања у вези са школом, наставним планом и програмом.

Наиме, Сиегел (2012) наводи да образовне политике споро укључују мултимодалне трансформације школске писмености и додаје да „стандарди нуде мало покрића за наставнике који траже да оправдају њихову пажњу за мултимодалност”.

Међутим, нови акценат на информативним текстовима са појачаним бројем фотографија, графикона и осталих модова у оквиру процеса учења страних језика захтева да наставници ангажују читаоце/ученике у визуелном читању, што превазилази језички начин и укључује визуелне и друге начине конструисања значења.

С тим у вези, у овом раду је осврт на дефинисању мултимодалне педагогије, затим на употребу мултимодалног приступа и поменуте педагогије како би се ученици стимулисали и тиме побољшали њихово интересовање за учење страних језика. У прилог томе, највише им могу помоћи мултимодални текстови чије читање подстиче креативност, док позитивни ставови ученика према употреби визуелних текстова са сликама активира претходно познавање текста, побољшава разумевања прочитаног и подстиче мотивацију током читалачких активности. Поред тога, писање и креирање мултимодалних текстова подиже процес учења страних језика на виши ниво јер ученици постају истраживачи и креатори садржаја док стичу многобројне вештине налик вештини писања и читања на страном језику у дигиталном контексту, затим вештине фотографисања, монтаже филма, претраживања слика, аудио снимања, шире техничко знање као и познавање дигиталне мултимодалне композиције текста што их чини свестраним и активним у дигиталном процесу креирања нових значења током учења страних језика.

ЛИТЕРАТУРА

- Абрахам-Фариас 2017: Paul Abraham-Miguel Farias. „Reading with eyes wide open: Reflections on the impact of multimodal texts on second language reading“, *Íkala: Revista de Lenguaje y Cultura*, 22(1), 57-70.
- Анстеј 2002: Michele Anstey. *Literate futures: Reading*. Brisbane: State of Queensland, Department of Education.
- Видосављевић 2023: Милена М. Видосављевић. „Значај мултимодалности у онлајн настави српског као страног језика“, *Башићина*, 33 (59), 81–92.
- Гиљен Солано 2019: Patricia Guillén Solano. „Textos multimodales y enseñanza de ELE en el ámbito académico universitario” XXX Congreso Internacional ASELE (Asociación para la enseñanza del español como lengua extranjera). Politécnico do Porto, Oporto, Portugal. 4 al 6 de setiembre. <https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/30/30_0055.pdf> [8. април 2024]

- Далстром 2022: Helene Dahlström. „Students as digital multimodal text designers: A study of resources, affordances, and experiences”, *British Journal of Educational Technology*, Volume 53, Issue2, 391-407.
- Дотер 2011: Franz Dotter. „Sign Languages and Their Communities Now and in the Future.”, Unveröffentlichtes Manuskript, 25–26.
- Икасари-Драјати-Сумарди 2019: Bunga Ikasari, Nur Arifah Drahati, Sumardi Sumardi. „The Use of Multi-modal Texts in An English Classroom of Hard-of- Hearing Learners, *Pedagogy: Journal of English Language Teaching*, [S.l.], v. 7, n. 2, p. 95-103.
- Јавилен 2022: Rattana Yawiloeng. „Using Instructional Scaffolding and Multimodal Texts to Enhance Reading Comprehension: Perceptions and Attitudes of EFL Students”, *Journal of Language and Linguistic Studies*, 18(2), 877-894.
- Каланцис-Коуп 2012: Mary Kalantzis, Bill Cope. *Literacies*. Melbourne: Cambridge University Press.
- Китсон 2011: Lisbeth Kitson. „Reconceptualising understandings of texts, readers and contexts: One English teacher’s response to using multimodal texts and interactive whiteboards”, *English in Australia*, 46, 76-86.
- Крес 2010: Gunther Kress, *Multimodality. A social semiotic approach to contemporary communication*. Oхon: Routledge.
- Крес-вен Лејван 2001: Gunther Kress-Theo van Leeuwen, *Multimodal discourse: The modes and media of contemporary communication*. London: Arnold Publishers.
- Кустини-Сухерди-Мустафа 2020: Siti Kustini, Didi Suherdi, Bachrudin Musthafa. „Moving from the Logic of the Page to the Logic of the Screen: A Review Research on Multimodal Pedagogy in EFL Classroom Contexts”, *Proceedings of the 3rd International Conference on Language, Literature, Culture, and Education (ICOLLITE 2019)*, 160-165. <<https://www.atlantis-press.com/proceedings/icollite-19/125938084>> [10. мај 2024]
- Ладем-Малаји 2020: Meryem Laadem, Hind Mallahi. „Multimodal Pedagogies in Teaching English for Specific Purposes in Higher Education: Perceptions, Challenges and Strategies”, *International Journal on Studies in Education*, Vol 1, No 1, 33-38.
- New London Group. (1996). „A pedagogy of multiliteracies: designing social futures”. *Harvard Educational Review*, 66(1), 60–92.
- Пардо 2004: Laura Pardo. „What every teacher needs to know about comprehension”. *The Reading Teacher*, 58(3): 272–280.
- Плас-Џоунс 2005: Jan Plass, Linda Jones. „Multimedia learning in second language acquisition”. In Richard Mayer (Ed.), *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning* (pp. 467-488). New York: CUP
- Пластина 2013: Anna Franca Plastina. „Multimodality in English for specific purposes: Reconceptualizing meaning-making practices”, *Revista de Lenguas para Fines Específicos*, 2013, Vol. 19, 372-396.
- Сапата 2023: Cardona Zapata, L. A. „Los textos multimodales como recurso didáctico para la enseñanza de la escritura en un Centro Educativo Rural”, *RHS-Revista Humanismo y Sociedad*, 11(1), e1/1-15.
- Сигл 2012: Marjorie Siegel, „New Times for Multimodality? Confronting the Accountability Culture”, *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 55(8), 671-681.
- Сузендехфар-Мохамед-Сузендехфар 2020: Marzieh Souzandehfar, Seyyed Mohammad, Ali Soozandehfar. „Teaching Literacy Skills through Multimodal Texts”, *Iranian Journal of Learning and Memory*, 2 (8), 35-44.
- Таундроу-Ваиш 2009: Phillip Towndrow, Viniti Vaish. „Wireless laptops in English classrooms: A SWOT analysis from Singapore”, *Educational Media International*, 46, 207-221.
- Фелт-Брковић-Керестес-Свенсон-Хјелмквист-Ћус 2022: Linda Fäth, Irma Brković, Gordana Kerestes, Idor Svensson, Erland Hjelmquist, Tomas Tjus. „The Effects of a Multimodal Intervention on the Reading Skills of Struggling Students: An Exploration Across Countries”, *Reading Psychology*, 44(3), 225–241.
- Џи-Луо 2019: Jing Ji, Chen Luo. „Scaffolding theory study based on multimodality. Advances in Economics”, *Business and Management Research*, 110, 1107-1110.

Milena M. VIDOSAVLJEVIĆ

MULTIMODAL TEXTS IN THE PROCESS OF LEARNING
FOREIGN LANGUAGES

SUMMARY

Due to the global spread of new technologies and communication channels, today's students are increasingly engaged in multimodal content and are significantly exposed to digital information on a daily basis. As a result of the aforementioned, there has been a significant increase in the research of scientific publications on multimodal teaching practices and the effects of such teaching practices on student learning. This is where new work methods and new pedagogies similar to multimodal pedagogy appear. In the context of foreign language teaching, the use of multimodality and multimodal pedagogy to stimulate students can improve their interest in learning and memory, bearing in mind that multimodal texts use different modes of communication, with specific modes or a combination of modes, and offer opportunities to create multiple meanings. Hence, the process of reading and writing multimodal texts takes place in a more interactive way than is the case with modal and printed texts. With the help of modes, learning foreign languages becomes creative, analytical, active, investigative and contributes to the development of students' critical thinking. The aim of the work is precisely to point out the importance of multimodal pedagogy and the approach that includes working with multimodal texts in the context of foreign language learning.

Keywords: multimodality, pedagogy, multimodal texts, foreign languages, reading, writing.